

El segrest d'Europa

El famós mite clàssic del rapte d'Europa relata com aquesta jove de Tir, a l'antiga Fenícia, va ser raptada per Zeus (o pels minoics, segons Heròdot) i portada a Creta, on tindria tres fills amb el déu grec: Sarpedó, Mínos i Radamant, els quals tingueren premonitoris conflictes entre sí. A través dels segles, el continent europeu ha tingut una vida complexa. Assolat per constants guerres, per la construcció i caiguda d'imperis, hegemonies canviants, etcètera, també ha estat el context on s'han desenvolupat en bona part la ciència, l'humanisme, les llibertats polítiques i els sistemes democràtics. Finalment, alguns dels seus estats han establert una *Unió* en la segona meitat del segle XX, els principals èxits de la qual han estat el manteniment de la pau en un continent que feia olor a ferro, sang i pólvora, i un destacat, però incomplet, grau d'integració econòmica.

Fa anys, però, que com a projecte polític, la UE està *segrestada* pels principals estats que la conformen. Es tracta d'un rapte intern. Avui ens trobem amb uns estats europeus sense líders europeistes, uns estats que no creuen en el projecte. Uns estats sense estadistes. Tant les accions com els missatges estan més basats en lògiques locals i a curt termini que en lògiques de conjunt i a mitjà termini. El resultat final és doble: un empetitiment progressiu d'Europa a escala global, i una mera gestió de la immediata-esa a escala local.

En l'àmbit econòmic la realitat apunta a que la unió monetària no es va realitzar correctament. No es van establir bases sòlides per l'estabilitat i la continuïtat del projecte. L'euro està regulat pel BCE, però la UE no disposa d'institucions polítiques que facin el paper dels estats respecte a les seves antigues monedes. Avui, en lògica europea, tant la integració fiscal com la integració bancària són buits econòmics flagrants.

Però el principal dèficit europeu no és econòmic, sinó polític. La UE no constitueix un actor rellevant a escala mundial. I aquest caràcter secundari es mantindrà mentre els estats que ho decideixin no encarin una integració política (que mai inclourà els 28 actuals). Malgrat el que es deia en

temps més optimistes, l'ampliació ha anat en contra del seu aprofundiment.

El tema de fons no es reduïble a diferències entre dretes i esquerres. En el període d'expansió dels estats de benestar (1945-1975), tant els governs socialdemòcrates com els democristians varen aplicar orientacions semblants en política econòmica. La perspectiva dominant es situava en el keynesianisme d'estímul de la demanda interna com a factor de creixement de l'economia, juntament amb polítiques redistributives i uns drets socials mai assolits en períodes anteriors. En aquella etapa l'objectiu de desenvolupament econòmic i el de lluita contra la pobresa i les desigualtats semblaven no només compatibles, sinó complementaris. La socialdemocràcia va ser la perspectiva guanyadora durant aquelles tres dècades.

A partir dels anys vuitanta el panorama canvia radicalment. Les receptes del període anterior no serveixen. La productivitat i la competitivitat esdevenen paraules

clau, juntament amb la desregulació implementada en els anys noranta. La perspectiva guanyadora d'aquesta segona etapa ha estat la liberal-conservadora. Però tal com passava en el període anterior, les polítiques dels governs de centreesquerra i de centredreta han seguit essent semblants, malgrat el canvi profund d'orientació política experimentat. Les crítiques, minoritàries en el període anterior, contra la burocratització, les ineficiències i els problemes associats a l'intervencionisme estatal passen a primer pla, mentre una socialdemocràcia desconcertada ocupa posicions defensives, conservadores, sense poder oferir una orientació global diferent.

Aquesta situació té repercussions a escala europea, especialment després del fracàs del Tractat Constitucional del 2004 i de la crisi financera que esclata quatre anys més tard. Son massa coses a digerir pels plantejaments tradicionals (augment espectacular de l'atur en el sud d'Europa, del deute públic i privat, caiguda de la inversió i del crèdit, erosió dels serveis públics, greus efectes socials en bona part de la població –desnonaments, etcètera). Però el problema de manca de projecte polític i de lideratge ve d'abans i afecta tant la dreta com l'esquerra europees.

Avui la UE està políticament segrestada i no hi ha rescat a la vista. S'està ampliant, però alhora s'està fent petita. La seva arquitectura institucional està mal dissenyada; les seves normes són una selva jurídica pràcticament incomprensible pels ciutadans (i per bona part dels dirigents polítics). És una estructura barroca que incentiva la desconfiança o el desinterès. Massa gent no entén res. I estem més a prop d'una Europa alemanya que d'una Alemanya europea.

Cal una refundació a partir de la clarificació i simplificació institucional i normativa, que converteixi la UE en l'actor polític preponderant dels ciutadans europeus. Això avui sona a utopia. Però en dues dècades (o menys), per separat pots ser cap Estat europeu (o només Alemanya) estigui en el G-8. O bé alguns estats prenen la decisió d'anar cap a una integració política sense esperar la resta, o la UE aprofundirà la seva automarginació a escala global. S'estan perdent uns anys de manera irresponsable. Esperar és fer tard.●

